

Om tolkningen av 3 § i lagen om elpriskompensation för elavtal för slutförbrukare som specificeras med FO-nummer

1 Bakgrund

Efter att lagen om temporär retroaktiv elpriskompensation (275/2023, nedan även *lagen om elpriskompensation*) trädde i kraft har Energimyndigheten flitigt kontaktats av både elens slutförbrukare och en branschorganisation som representerar elbolagen. Frågorna har bland annat gällt Energimyndighetens tolkning av vilka slutförbrukare som har rätt till elpriskompensation enligt lagen.

I kontakterna till Energimyndigheten har det varit fråga om gårdsbruksenheter som bedriver närings- eller företagsverksamhet, privata näringsidkare eller småföretag vars elavtal har specificerats med FO-nummer i stället för med personbeteckning och vars elanvändning enligt de uppgifter de uppgett i huvudsak är privat bruk.

Energimyndigheten har i samarbete med andra myndigheter utrett om slutförbrukarna är berättigade till elpriskompensation om användningen huvudsakligen är för privat bruk, men slutförbrukarens elavtal har ingåtts med FO-nummer.

2 Lagstiftning i ärendet

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om elpriskompensation är en slutförbrukare till vilken ett elbolag levererar elenergi direkt via en distributionsnätinnehavares distributionsnät och vars elförsäljningsavtal har specificerats med personbeteckning berättigad till elpriskompensation. Om slutförbrukaren är en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978) har slutförbrukaren rätt till elpriskompensation också i det fall att elförsäljningsavtalet inte är specificerat med personbeteckning.

Enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen betraktas som konsument en fysisk person som skaffar en konsumtionsnyttighet huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som han idkar.

Enligt 9 § i lagen om elpriskompensation är det Energimyndighetens uppgift att utöva tillsyn över att elbolagen iakttar denna lag. Enligt 6 § 4 mom. i lagen har slutförbrukaren dessutom rätt att till Energimyndigheten lämna in en ansökan om rättelse av ett fel som avses i 1 mom., om slutförbrukaren har iakttagit 1 och 2 mom. och elbolaget inte har rättat felet eller om elbolaget har försummat att ge det meddelande som avses i 3 mom. Bestämmelserna i 6 § 5 mom. lyder att om ett elbolag har gjort ett fel som avses i 1 mom., ska Energimyndigheten i sitt beslut med anledning av ansökan ålägga elbolaget att rätta sitt fel. I beslutet kan det bestämmas hur felet ska rättas.

19.4.2023

3 Energimyndighetens syn på tolkningen av lagen om elpriskompensation

På basis av det ovan nämnda omfattar Energimyndighetens tillsynsbehörighet också tolkningar av bl.a. vilka slutförbrukare som är berättigade till den elpriskompensation som avses i lagen.

Energimyndigheten presenterar nedan på basis av myndighetens egen analys en uppfattning om tolkningen av 3 § i lagen om elpriskompensation gällande enskilda näringsidkare.

Myndigheten betonar att Energimyndigheten ger bindande tolkningar av lagen om elpriskompensation först i de överklagbara förvaltningsbeslut som meddelas med stöd av 6 § i lagen.

3.1 Åsikt om slutförbrukare som har rätt till elpriskompensation enligt 3 § 1 mom. i lagen om elpriskompensation

I den ursprungliga regeringens proposition till riksdagen med förslag till temporär lagstiftning om retroaktiv elpriskompensation och förlängning av betalningstiderna för elenergifakturor (RP 324/2022 rd)¹ är enligt 3 § 1 mom. slutförbrukare till vilken ett elbolag levererar elenergi direkt via en distributionsnätinnehavares distributionsnät och vars elförsäljningsavtal har specificerats med personbeteckning berättigade till elpriskompensation.

När riksdagen behandlade propositionen påpekade grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 102/2022 rd)² att det enligt den utredning som grundlagsutskottet fått efter att regeringens proposition lämnades har framkommit att det vid den systemansvariga stamnätinnehavaren Fingrid Abp:s enhet för de centraliserade informationsutbytestjänsterna för elhandeln har registrerats cirka 27 000 elförbrukningsplatser där elförsäljningsavtalet har registrerats för en konsumentkund utan personbeteckning. Grundlagsutskottet framställde att ekonomiutskottet bör komplettera regleringen så att den omfattar alla konsumentkunder.

Enligt arbets- och näringsministeriets utlåtande till riksdagens grundlagsutskott daterat 9.2.2023³ torde specificeringen som avviker från huvudregeln delvis bero på att konsumentens personbeteckning inte har kunnat utredas i samband med ibrucktagandet av elhandelns centraliserade informationsutbytestjänster 2019–2022 och att kunden inte har ingått något nytt elförsäljningsavtal efter att tjänsterna togs i bruk. Vidare omfattar gruppen även konsumenter som saknar finländsk personbeteckning.

På basis av det ovan nämnda föreslog ekonomiutskottet i sitt betänkande (EkUB 50/2022 rd)⁴ att man till 3 § 1 mom. i lagen om elpriskompensation fogar meningen "om slutförbrukaren är en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen

¹ https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Sidor/RP_324+2022.aspx

² https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Lausunto/Sidor/GrUU_102+2022.aspx

³ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2023-AK-10235.pdf>

⁴ https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Mietinto/Sidor/EkUB_50+2022.aspx

19.4.2023

(38/1978) har slutförbrukaren rätt till elpriskompensation också i det fall att elförsäljningsavtalet inte är specificerat med personbeteckning." Riksdagen godkände det tillägg till det slutliga 3 § 1 mom. i lagen om elpriskompensation som ekonomikutskottet föreslog i sitt betänkande.

På basis av kontakterna till Energimyndigheten är frågan om och i vilka fall även sådana slutförbrukare vars elavtal har specificerats på något annat sätt än med personbeteckning, till exempel med FO-nummer, har rätt till elpriskompensation. Då gäller frågan om under vilka förutsättningar sådana slutanvändare är sådana konsumenter som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen.

Energimyndigheten konstaterar att när lagen om elpriskompensation stiftades var riksdagens mål att genom ändringen säkerställa likabehandlingen av konsumenterna och se till att även de cirka 27 000 konsumentkunder vars personbeteckning inte har kunnat utredas i samband med ibruktage av tjänsterna för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln 2019–2022 eller som inte har en finländsk personbeteckning som nämns i arbets- och näringsministeriets utlåtande har rätt till elpriskompensation.

Energimyndigheten anser dock att man i tolkningen ska följa den formulering som är inskriven i lagen om elpriskompensation och som är bunden till konsumentdefinitionen enligt konsumentskyddslagen och som enligt Energimyndigheten inte begränsar sig enbart till dessa slutanvändare. I tolkningen är det således av betydelse hur en konsument definieras enligt konsumentskyddslagen.

Enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen betraktas som konsument en fysisk person som skaffar en konsumtionsnyttighet huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som han idkar.

Enligt de detaljerade motiveringarna till 1 kap. 4 § i regeringens proposition till konsumentskyddslagen (RP 360/1992 rd) kan endast en fysisk person vara konsument. Enligt motiveringarna skulle man för att en person ska kunna betraktas som konsument i förhållande till en viss nyttighet kräva att konsumenten skaffar den huvudsakligen för något annat ändamål än för sin näringsverksamhet. Om en nyttighet anskaffas för både privat behov och näringsverksamhet, ska den således i huvudsak vara avsedd för privat bruk för att den person som anskaffat nyttigheten ska kunna betraktas som konsument. Utanför definitionen hamnar fall där personen skaffar en nyttighet huvudsakligen för sin näringsverksamhet. Med näringsverksamhet avses enligt motiveringarna i detta fall sådan affärs- eller yrkesverksamhet som omfattar bokföringsskyldighet samt yrkesmässigt bedrivande av gårdsbruk.

En tolkningsbar fråga är i vilken situation slutförbrukaren skaffar el huvudsakligen för något annat ändamål än sin näringsverksamhet, för att slutförbrukaren ska kunna betraktas som en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen.

Eftersom frågor i anslutning till tolkningen av konsumentskyddslagen normalt inte hör till Energimyndighetens behörighet, har Energimyndigheten diskuterat tolkningsfrågan i anslutning till definitionen av konsument även med Konkurrens- och konsumentverket. Utifrån diskussionerna med Konkurrens- och konsumentverkets

19.4.2023

representanter finns det dock ingen tydlig och entydig beslutspraxis om detta. Utifrån diskussionerna blir det uttryckligen avgörande hur stor andel av den el som slutförbrukaren köper på basis av avtalet som används för annat än näringsverksamhet.

Energimyndigheten anser att **genom att granska ordalydelsen i 3 § 1 mom. i lagen om elpriskompensation är för det första sådana slutförbrukare vars elavtal har specificerats med en personbeteckning berättigade till elpriskompensation. Rätt till elpriskompensation har dessutom de slutförbrukare som är konsumenter enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen, även om deras elavtal har specificerats på något annat sätt än med en personbeteckning.**

Energimyndigheten anser i enlighet med motiveringarna till regeringens proposition om konsumentskyddslagen att **en slutförbrukare som ingått avtal ska vara en fysisk person för att ha rätt till elpriskompensation.** Eftersom en enskild näringsidkare inte är en juridisk person utan en fysisk person, kan elpriskompensation betalas till enskilda näringsidkare även i det fall att dess elavtal inte är specificerat med personbeteckning.

Däremot kan **elpriskompensation inte betalas till juridiska personer**, som i situationer där elavtalet har specificerats för ett offentligt samfund, ett aktiebolag, ett andelslag, en förening eller en stiftelse, oberoende av om en del av den el som anskaffats genom avtalet används för privat bruk.

Vidare bör man beakta att till exempel bostadsaktiebolag, fastighetsbolag eller bostadsandelslag inte är fysiska personer och således inte heller omfattas av lagen om elpriskompensation. Beträffande bostadsaktiebolag har det också utfärdats en särskild förordning av statsrådet om understöd för bostadssammanslutningars elenergikostnader (355/2023), enligt vilken de samfund som äger bostadsbyggnader, såsom bostadsaktiebolag, fastighetsbolag och bostadsandelslag, omfattas av understödet, förutsatt att samfundet betalar elenergifakturan som används för uppvärmning.

Definitionen av konsument enligt konsumentskyddslagen förutsätter enligt Energimyndighetens uppfattning att **slutförbrukaren utöver en fysisk persons ställning även ska skaffa el för annat ändamål än sin näringsverksamhet för att ha rätt till elpriskompensation.** Med näringsverksamhet avses i detta fall sådan affärs- eller yrkesverksamhet som omfattar bokföringsskyldighet samt yrkesmässigt bedrivande av gårdsbruk. **Med huvudsaklig avses vidare enligt Energimyndighetens uppfattning att över hälften av den el som slutförbrukaren skaffar på basis av avtalet ska användas för annat än näringsverksamhet.**

3.2 Elkostnader som är berättigade till kompensation och verifiering av dem

Energimyndigheten konstaterar att utgångspunkten för lagen om elpriskompensation har varit att den elpriskompensation som avses i lagen endast betalas för elkostnader för konsumenternas privata hushåll och att kompensation inte betalas för elkostnader för idkande av näringsverksamhet. Detta innebär att om en del av

19.4.2023

den el som en enskild näringsidkare skaffat genom avtal används för näringsverksamhet och en del för privat bruk, utgör slutförbrukarens elräkning som berättigar till elpriskompensation endast den andel som använts för privat bruk.

Till denna fråga hör också hur man verifierar hur användningen av el som slutförbrukaren skaffat fördelas mellan näringsverksamheten och annan verksamhet än näringsverksamhet.

I praktiken kan slutförbrukaren ha en s.k. seriemätning eller motsvarande, utifrån vilken mängden el som används i näringsverksamheten kan avskiljas från den el som används för privat bruk och utifrån vilken slutförbrukarens rätt till elpriskompensation kan bedömas.

I samtliga fall har en seriemätning dock inte installerats, varvid man för bedömningen av om elpriskompensation är berättigad är den andel av slutförbrukarens totala elanskaffning som används för något annat ändamål än näringsverksamhet. För detta ändamål **ska slutförbrukaren enligt Energimyndigheten göra en bedömning av elförbrukningens fördelning på näringsverksamhet och annan verksamhet än näringsverksamhet.** Fördelningen används för att bedöma om den elanskaffning som konsumentdefinitionen förutsätter i regel uppfylls för annan verksamhet än näringsverksamhet och även för att bedöma beloppet av den elpriskompensation som betalas till slutförbrukaren. **Denna fördelning ska enligt Energimyndigheten också motsvara det som slutförbrukaren iakttar i sin bokföring över näringsverksamheten.**

Energimyndigheten har frågat skatteförvaltningen hur motsvarande situationer beaktas i beskattningen i fall där slutförbrukaren skaffar el till samma driftställe med ett elavtal för både privat bruk och näringsverksamhet.

Till exempel i skatteförvaltningens anvisningar om harmonisering⁵ konstateras att om elkostnaderna för ett jordbruk och det privata hushållet inte har mätts separat, ska fördelningen av kostnaderna bedömas. Privathushållets elförbrukning är i allmänhet lättare att fastställa än jordbrukets förbrukning. Privathushållets förbrukning påverkas av antalet familjemedlemmar, deras ålder, uppvärmningssystemet och elutrustningsnivå.

3.3 Prövning av tolkning från fall till fall och offentlig förvaltningsuppgift

Energimyndigheten anser att slutförbrukarens rätt till elpriskompensation och beloppet av den elpriskompensation som betalas till slutförbrukaren måste bedömas från fall till fall om slutförbrukarens elavtal är specificerat med något annat än en personbeteckning.

Då ska man för det första från fall till fall bedöma om definitionen av konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen uppfylls för slutförbrukarens del, dvs. om slutförbrukarens privata användning överskrider hälften av den el som slutförbrukaren skaffat med elavtalet i fråga. Dessutom måste man i en sådan här situation

⁵Skatteförvaltningens anvisningar för harmonisering av beskattningen för 2022 (VH/5822/00.01.00/2022, [https://www.vero.fi/sv/Detaljerade skatteinvisningar/anvisningar/48275/skatteforvaltningens-anvisning-for-harmonisering-av-beskattningen-vid-beskattningen-for-2022/](https://www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteinvisningar/anvisningar/48275/skatteforvaltningens-anvisning-for-harmonisering-av-beskattningen-vid-beskattningen-for-2022/))

19.4.2023

från fall till fall överväga vilken andel av slutförbrukarens elräkning som ligger till grund för fastställandet av beloppet av den elpriskompensation som ska betalas.

Grundlagsutskottet bedömer också i sitt utlåtande om det är fråga om en offentlig förvaltningsuppgift att betala elpriskompensation till slutförbrukarna. Enligt motiveringarna till regeringens proposition är det fråga om en schematisk och teknisk utbetalningsåtgärd som inte omfattar prövningsrätt för beviljande av förmånen till de slutanvändare som är berättigade till den. Grundlagsutskottet anser att det i fråga om den elpriskompensation som elbolaget betalar inte är fråga om en offentlig förvaltningsuppgift enligt 124 § i grundlagen, eftersom betalningen av kompensationen har inkluderats i elbolagets och dess kunders normala betalningsarrangemang enligt avtalet. Dessutom grundar sig betalningen av kompensationen på en i lag exakt föreskriven beräkningsformel. Elbolagen har således enligt grundlagsutskottet inte prövningsrätt i fråga om kompensationsmottagaren eller kompensationsens storlek.

Energimyndigheten anser att när **slutförbrukarens elavtal är specificerat med något annat än en personbeteckning ingår i bedömningen av mottagaren av elpriskompensationen och dess storlek prövning från fall till fall, där det inte är fråga om en schematisk och teknisk åtgärd**. Energimyndigheten anser således att det då kan vara fråga om en sådan offentlig förvaltningsuppgift som omfattar prövning och som vid stiftandet av lagen om elpriskompensation inte har ansetts vara elbolagens uppgift och därför kan **övervägandet i anslutning till detta endast göras av en myndighet**.

På basis av detta anser Energimyndigheten att man i sådana fall dock ska förfara i enlighet med 6 § i lagen om elpriskompensation. Då ska slutförbrukaren, om denne anser sig ha rätt till elpriskompensation, först framställa ett yrkande hos elbolaget inom 30 dagar från utgången av den kalendermånad inom vilken elpriskompensationen borde ha betalats, och elbolaget ska i sin tur inom en månad från det att yrkandet sändes meddela slutförbrukaren att det inte finns någon grund för dennes yrkande. Elbolagets anmälan ska motiveras. Vidare har slutförbrukaren rätt att efter detta lämna in en ansökan till Energimyndigheten om rättelse av ärendet, på basis av vilken Energimyndigheten bedömer och överväger och ger ett förvaltningsbeslut om huruvida slutförbrukaren har rätt till elpriskompensation och vilket belopp som ska betalas till slutförbrukaren.

Energimyndigheten har också diskuterat saken med Statskontoret, enligt vilket Statskontoret ersätter elbolagen för kompensationer som betalats till slutförbrukare med FO-nummer endast om det finns ett myndighetsbeslut om betalning av kompensationen.

4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis konstaterar Energimyndigheten följande:

- Berättigade till elpriskompensation är med stöd av 3 § i lagen om elpriskompensation är:
  - Slutförbrukare vars elförsäljningsavtal har specificerats med personbeteckning, samt

19.4.2023

- Slutförbrukare som uppfyller definitionen av konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen, även om slutförbrukarens elförsäljningsavtal inte har specificerats med personbeteckning.
- En slutförbrukare vars elförsäljningsavtal har specificerats med FO-nummer har rätt till elpriskompensation om
  - Slutanvändaren är en fysisk person, och
  - Den el som anskaffats genom elförsäljningsavtal i huvudsak används, dvs. över hälften används, för annan verksamhet än näringsverksamhet⁶.
- Slutförbrukare som är juridiska personer har inte rätt till elpriskompensation även om en del av slutförbrukarens elanvändning är privat.
- Den elpriskompensation som betalas till en slutförbrukare vars elförbrukning delvis används för näringsidkande och delvis för privat bruk utgör grunden endast av den del av elfakturan som hänför sig till den privata elanvändningen; denna fördelning ska motsvara den fördelning som näringsidkaren använder i sin bokföring.
- För en slutförbrukare vars elförsäljningsavtal har specificerats med FO-nummer ska rätten till elpriskompensation och beloppet av eventuell kompensation bedömas från fall till fall, varvid det är en offentlig förvaltningsuppgift som endast kan utföras av en myndighet.
  - En slutförbrukare vars elförsäljningsavtal har specificerats med FO-nummer ska ansöka om betalning av elpriskompensation genom att i enlighet med 6 § i lagen om elpriskompensation först skicka ett yrkande till elbolaget, och först efter att ha fått ett svar från bolaget kan slutförbrukaren om hen så önskar skicka en ansökan till Energimyndigheten.

---

⁶ Med näringsverksamhet avses här sådan affärs- eller yrkesverksamhet som omfattar bokföringsskyldighet samt yrkesmässigt bedrivande av gårdsbruk.